

TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2009 m. liepos 16 d.*

Byloje C-69/08

dėl *Tribunale di Napoli* (Italija) 2008 m. sausio 29 d. Nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2008 m. vasario 20 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Raffaello Visciano

prieš

Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS),

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kuri sudaro kolegijos pirmininkas C. W. A. Timmermans, teisėjai K. Schiemann, J. Makarczyk, P. Kūris (pranešėjas) ir C. Toader,

* Proceso kalba: italų.

generalinė advokatė V. Trstenjak,
posėdžio sekretorė L. Hewlett, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2009 m. vasario 12 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- R. Visciano, atstovaujamo advokato G. Nucifero,
- *Istituto nazionale della previdenza sociale* (INPS), atstovaujamo advokatų V. Triolo, G. Fabiani ir P. Tadris,
- Italijos vyriausybės, atstovaujamos I. Bruni, padedamos *avvocato dello Stato* W. Ferrante,
- Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos B. Plaza Cruz,
- Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos C. M. Wissels ir C. ten Dam,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos L. Pignataro-Nolin ir J. Enegren,

susipažinęs su 2009 m. balandžio 2 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

- ¹ Prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra susijęs su 1980 m. spalio 20 d. Tarybos Direktyvos dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su darbuotojų apsauga jų darbdaviui tapus nemokiam, suderinimo (OL L 283, p. 23; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 317) 3 ir 4 straipsnių išaiškinimu.
- ² Šis prašymas buvo pateiktas nagrinėjant ginčą tarp R. Visciano ir *Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS)* (Nacionalinis socialinės apsaugos institutas) dėl neapmokėtų reikalavimų, susijusių su darbo užmokesčiu.

Teisinis pagrindas

Bendrijos teisės aktai

- 3 Direktyvos 80/987 pirmoje konstatuojamojoje dalyje nurodyta:

„<...> būtina apsaugoti darbuotojus jų darbdaviui tapus nemokiam, o ypač garantuoti neapmokėtų reikalavimų apmokėjimą <...>“

- 4 Šios direktyvos 1 straipsnio 1 ir 2 dalyse numatyta:

„1. Ši direktyva taikoma darbuotojų reikalavimams, kylantiems dėl darbo sutarčių ar darbo santykių ir pateiktiems 2 straipsnio 1 dalyje apibrėžtiems nemokiems darbdaviams.

2. Valstybės narės gali išimties tvarka netaikyti šios direktyvos kai kurių kategorijų darbuotojų reikalavimams dėl šių darbuotojų darbo sutarčių arba darbo santykių specialaus pobūdžio arba esant kitoms garantijų formoms, kurios teikia darbuotojams apsaugą, lygiavertę šios direktyvos teikiamai apsaugai.

Pirmojoje pastraipoje minimos darbuotojų kategorijos yra nurodytos priede.“

5 Pagal minėtos direktyvos 2 straipsnio 2 dalį:

„Ši direktyva nepažeidžia nacionalinės teisės aktuose vartojamų sąvokų „darbuotojas“, „darbdavys“, „darbo užmokestis“, „neatidėliotina teisė“ ir „būsimoji teisė“.“

6 Direktyvos 80/987 3 straipsnyje nustatyta:

„1. Valstybės narės imasi priemonių, būtinų užtikrinti, kad garantijų institucijos, laikantis 4 straipsnio reikalavimų, užtikrintų darbdavio neapmokėtų reikalavimų, kylančių dėl darbo sutarčių ar darbo santykių ir susijusių su darbo užmokesčiu už laikotarpį iki nustatytos datos, apmokėjimą.

2. Valstybių narių pasirinkimu 1 dalyje nurodyta data gali būti:

— darbdavio nemokumo pradžios data arba

— pranešimo atitinkamam darbuotojui apie jo atleidimą iš darbo dėl darbdavio nemokumo data, arba

- darbdavio nemokumo pradžios data arba data, kai su atitinkamu darbuotoju nutraukiama darbo sutartis arba darbo santykiai dėl darbdavio nemokumo.“

7 Pagal šios direktyvos 4 straipsnio 1–3 dalis:

„1. Valstybės narės turi teisę apriboti 3 straipsnyje nurodytų garantijų institucijų mokėjimo įsipareigojimus.

2. Jeigu valstybės narės pasinaudoja 1 dalyje nurodyta galimybe, jos turi:

- 3 straipsnio 2 dalies pirmoje įtraukoje minimu atveju užtikrinti, kad būtų patenkinti reikalavimai, susiję su darbo užmokesčiu už paskutinius tris mėnesius pagal darbo sutartį arba darbo santykius, buvusius šešis mėnesius iki darbdavio nemokumo pradžios,
- 3 straipsnio 2 dalies antroje įtraukoje minimu atveju užtikrinti, kad būtų patenkinti reikalavimai, susiję su darbo užmokesčiu už paskutinius tris mėnesius pagal darbo sutartį arba darbo santykius, kurie tęsiasi iki pranešimo įteikimo atitinkamam darbuotojui apie jo atleidimą iš darbo dėl darbdavio nemokumo datos,
- 3 straipsnio 2 dalies trečioje įtraukoje minimu atveju užtikrinti, kad būtų patenkinti reikalavimai, susiję su darbo užmokesčiu už paskutinius 18 mėnesių pagal darbo sutartį arba darbo santykius, kurie tęsiasi iki darbdavio nemokumo pradžios arba iki datos, kai su atitinkamu darbuotoju nutraukiama darbo sutartis arba darbo

santykiai dėl darbdavio nemokumo. Šiuo atveju valstybės narės gali apriboti mokėjimo įsipareigojimus įpareigojant atitinkamai sumokėti už aštuonių savaičių laikotarpį arba už kelis trumpesnius laikotarpius, kurių bendra trukmė yra aštuonios savaitės.

3. Tačiau, siekiant išvengti mokėjimų, neatitinkančių šios direktyvos socialinio tikslo, valstybės narės gali nustatyti įsipareigojimų apmokėti darbuotojų reikalavimus aukščiausią ribą.

<...>“

8 Minėtos direktyvos 5 straipsnyje numatyta:

„Valstybės narės išsamias garantijų institucijų organizavimo, finansavimo ir veiklos taisykles nustato pagal šiuos principus:

- a) institucijų turtas turi būti atskirtas nuo darbdavio apyvartinio kapitalo ir jam negali būti taikomi procesiniai veiksmai dėl jo nemokumo;
- b) darbdaviai prisideda prie garantijų institucijų finansavimo, išskyrus jei jas finansuoja tik valdžios institucijos;

- c) garantijų institucijų įsipareigojimai nepriklauso nuo to, ar įvykdyti visi jų finansavimo įsipareigojimai.“

- 9 Direktyvos 80/987 9 straipsnyje nustatyta:

„Ši direktyva nepažeidžia valstybių narių teisės taikyti arba priimti darbuotojams palankesnius įstatymus ir kitus teisės aktus.“

- 10 Pagal šios direktyvos 10 straipsnio a punktą ji „nepažeidžia valstybių narių teisės imtis būtinų priemonių piktnaudžiavimams išvengti“.

Nacionalinės teisės aktai

Įstatymas Nr. 297/82

- 11 Įgyvendinant Direktyvą 80/987 priimto 1982 m. gegužės 29 d. Įstatymo Nr. 297 (GURI, Nr. 147, 1982 m. gegužės 31 d.), nustatančio išeitinių išmokų ir pensijų mokėjimo taisyklės, 2 straipsnyje numatyta įsteigti garantijų fondą, kuris pakeičia darbdavį jo nemokumo atveju, kai šis negali užtikrinti darbuotojams priklausančių išeitinių išmokų mokėjimo pagal Civilinio kodekso 2120 straipsnį (toliau – Fondas).

12 Be to, šioje nuostatoje numatyta:

„Darbuotojas ar jo teisių perėmėjai nuo bankroto paskelbimo patvirtinimo pagal 1942 m. kovo 16 d. Karaliaus dekreto Nr. 267 (GURI, 1942 m. balandžio 6 d., ypatingas priedas Nr. 81) 97 straipsnį arba nuo minėto dekreto 99 straipsnyje nurodyto sprendimo paskelbimo – jei dėl išipareigojimų yra prieštaravimų ar pateikiami ieškiniai, arba nuo sprendimo, patvirtinančio susitarimą su kreditoriais, turi per 15 dienų pateikti prašymą, kad Fondas išmokėtų išeitines išmokas ir atitinkamus papildomus reikalavimus, atskaičius galimas jau išmokėtas sumas.

Kai su darbo užmokesčiu susiję reikalavimai, numatyti 1942 m. kovo 16 d. Karaliaus dekreto Nr. 267101 straipsnyje, yra pareiškiami vėliau, pirmesnėje dalyje numatytas prašymas gali būti pateiktas po įtraukimo į kreditorių sąrašą arba priėmus sprendimą dėl galimo nepritarimo teismo paskirtam bankroto administratoriui.

Kai įmonei taikoma privalomo administracinio likvidavimo procedūra, prašymas gali būti pateiktas per 15 dienų nuo bankroto paskelbimo pagal Karaliaus dekreto Nr. 267 <...> 209 straipsnį, o prieštaravimų ar ieškinių dėl su darbo užmokesčiu susijusių reikalavimų atveju – nuo sprendimo, kurį teismas priima šiuo klausimu, paskelbimo.

Jei darbdavys, kuriam nėra taikomos Karaliaus dekreto Nr. 267 <...> nuostatos, darbo santykių nutraukimo atveju neperveda mokėtinų išmokų arba perveda tik jų dalį, darbuotojas ar jo teisių įgijėjai gali prašyti Fondo pervesti išeitines išmokas, jei po procedūros, kuria siekiama priversti įvykdyti išipareigojimus, susijusius su šiomis išmokomis, paaiškėja, kad turto nepakanka užtikrinti visus ar dalį reikalavimų.

Nesant prieštaravimų šiuo klausimu Fondas išmoka nesumokėtas išmokas.

Pirmesnių dalių nuostatos netaikomos tais atvejais, kai darbo santykių nutraukimas ir nemokumo procedūra ar vykdymo procedūra įvyko įsigaliojus šiam įstatymui.

Fondas šio straipsnio 2, 3, 4 ir 5 dalyje numatytus mokėjimus įvykdo per 60 dienų nuo suinteresuotojo asmens prašymo gavimo dienos. Darbuotojas ar jo teisių perėmėjas perleidžia Fondui savo pirmumo teisę į darbdavių turtą pagal Civilinio kodekso 2751a ir 2776 straipsnius jo išmokėtoms sumoms <...>.“

¹³ Pagal 1942 m. kovo 16 d. Karaliaus dekreto Nr. 267 94 straipsnį prašymas įtraukti į kreditorių sąrašą sukelia tokias pačias pasekmes kaip ieškinys ir sustabdo senaties termino eigą.

¹⁴ Pagal Civilinio kodekso 2943 ir 2945 straipsnius akto, kuriuo pradedama taikos sutarties procedūra, išsiuntimas sustabdo senaties termino eigą iki galutinio sprendimo šiuo klausimu priėmimo.

Įstatyminis dekretas Nr. 80/92

15 1992 m. sausio 27 d. Įstatyminio dekreto Nr. 80, įgyvendinančio Direktyvą 80/987/EEB (GURI, 1992 m. vasario 13 d., paprastas priedas Nr. 36, p. 36, toliau – Įstatyminis dekretas Nr. 80//92), 1 ir 2 straipsniai reglamentuoja su darbo santykiais susijusių reikalavimų garantiją ir *INPS* valdomo Fondo veiklą.

16 Įstatyminio dekreto Nr. 80/92 1 straipsnio „Su darbo santykiais susijusių reikalavimų garantija“ 1 dalyje numatyta:

„Kai darbdavio atžvilgiu vykdoma bankroto, susitarimo su kreditoriais, privalomo administracinio likvidavimo ar ypatingo administravimo procedūra <...>, darbuotojui ar jo teisių perėmėjams pateikus prašymą, Fondas <...> apmoka 2 straipsnyje numatytus su nesumokėtu darbo užmokesčiu susijusius reikalavimus.“

17 Pagal Įstatyminio dekreto Nr. 80/92 2 straipsnio 1–5 dalis:

„1. Pagal 1 straipsnį Fondas <...> padengia darbuotojų reikalavimus, išskyrus išeitines išmokas, už paskutinius tris darbo santykių mėnesius iš dvylikos iki:

a) sprendimo pradėti 1 straipsnio 1 dalyje nurodytas procedūras datos;

b) priverstinio vykdymo pradžios;

c) sprendimo likviduoti ar laikinai nutraukti veiklą arba leisti tęsti įmonės veiklą darbuotojams, kurie tęsė savo veiklą, datos arba darbo santykių nutraukimo datos, jei tai įvyko įmonei vykdant savo veiklą.

2. Fondo išmokos pagal 1 dalį negali viršyti trijų ypatingų nedarbo išmokų, atskaičius socialinio draudimo įmokas, dydžio.

3. Sumų pagal šį straipsnį išmokėjimą iš Fondo reglamentuoja 1982 m. gegužės 29 d. Įstatymo Nr. 297 2 straipsnio 2, 3, 4 ir 5 dalių, 7 dalies pirmo sakinio ir 10 dalies nuostatos. Iš Fondo mokamas sumas reglamentuoja minėto įstatymo 2 straipsnio 7 dalies nuostatos.

4. Į šio straipsnio 1 dalyje nurodytą mokėjimą iki atitinkamų sumų nėra įskaičiuojama:

a) ypatingos nedarbo išmokos, gautos per 1 dalyje numatytą dvylikos mėnesių laikotarpį;

b) darbo užmokestis, pervestas per 1 dalyje numatytą trijų mėnesių laikotarpį;

- c) mobilumo išmoka pagal 1991 m. liepos 23 d. Įstatymą Nr. 223, mokama tris mėnesius nuo darbo santykių nutraukimo.

5. 1 dalyje nurodytos išmokos senaties terminas yra vieni metai. Palūkanos ir pinigų devalvacija skaičiuojamos nuo prašymo pateikimo datos.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

¹⁸ Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad R. Visciano dirbo saugos bendrovėje *Metropoli S.c.a.r.l.* iki 2000 m. lapkričio 9 d., t. y. iki tos dienos, kai pagal 2000 m. spalio 24 d. Ministro dekretą pradėjus privalomo administracinio likvidavimo procedūrą dėl nemokumo buvo atleistas pagal kolektyvinio atleidimo procedūrą.

¹⁹ 2001 m. birželio 8 d., remdamasis Įstatyminio dekreto Nr. 80/92 1 ir 2 straipsniais, jis pateikė prašymą Fondui sumokėti neišmokėtą darbo užmokestį už tris paskutinius darbo santykių mėnesius.

²⁰ *INPS* išmokėjo jam ne visą darbo užmokestį, neviršijantį trijų ypatingų nedarbo išmokų dydžio, bet iš šios sumos atėmė darbuotojo avansu gautą darbo užmokestį ir išmokėjo mažesnę, nei R. Visciano turėjo gauti, sumą.

- 21 Paskelbus 2004 m. kovo 4 d. Sprendimą *Barsotti ir kt.* (C-19/01, C-50/01 ir C-84/01, Rink. p. I-2005), R. Visciano 2005 m. birželio 30 d. kreipėsi į *Tribunale di Neapoli*, kad šis pripažintų jo teisę gauti skirtumą tarp sumos, kurią pervedė *INPS*, ir maksimalios jam be atskaitymų priklausančios sumos.
- 22 *INPS* nurodė, kad buvo praleistas vienų metų senaties terminas reikalavimams pateikti, nes pateiktas reikalavimas yra nepriklausoma socialinio pobūdžio skola, nesusijusi su skoliniu reikalavimu darbdavio atžvilgiu, kurios apmokėjimas nenumatytas 1942 m. kovo 16 d. Karaliaus dekretu Nr. 267.
- 23 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad *Corte suprema di cassazione* praktika dėl darbdavio nesumokėtų sumų kvalifikavimo yra nevienoda, ir mano, kad galimybė patenkinti ieškinį yra susijusi su klausimu dėl senaties, kuri savo ruožtu priklauso nuo ieškovo pateikto reikalavimo kvalifikavimo.
- 24 Todėl *Tribunale di Napoli* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar <...> Direktyvos 80/987 3 ir 4 straipsniai – tiek, kiek juose numatytas darbdavio neapmokėtų reikalavimų, susijusių su darbo užmokesčiu, išmokėjimas – leidžia, kad tokie reikalavimai, pareikšti garantijų įstaigai, prarastų savo pirminį su darbo užmokesčiu susijusį pobūdį, pripažįstant juos socialinio draudimo (išmokomis) tik dėl to, kad valstybė narė jų mokėjimą patikėjo socialinio draudimo institucijai, ir kad todėl nacionalinės teisės aktuose sąvoka „darbo užmokestis“ buvo pakeista į sąvoką „socialinio draudimo išmoka“?

2. Ar siekiant Direktyvos (80/987) socialinio tikslo pakanka, kad nacionalinės teisės aktai pirminį, su darbo užmokesčiu susijusį darbuotojo reikalavimą naudotų tik kaip palyginimo priemonę, kuria remiantis būtų galima *per relationem* nustatyti garantijų įstaigos užtikrinamą išmoką, ar vis dėlto reikia, kad darbuotojo su darbo užmokesčiu susijęs reikalavimas nemokiam darbdaviui būtų apsaugotas per garantijų įstaigą užtikrinant tokį patį jo turinį, garantijas, terminus ir įgyvendinimo tvarką kaip ir bet kuriam kitam su darbo santykiais susijusiam reikalavimui pagal tos valstybės teisės sistemą?

3. Ar iš Bendrijos teisės išplaukiantys principai, būtent lygiavertiškumo ir veiksmingumo principai, leidžia su darbo santykiais susijusiems darbuotojų reikalavimams už pagal Direktyvos 80/987 4 straipsnį numatytą laikotarpį taikyti senaties terminą, kuris yra mažiau palankus už tą, kuris taikomas tokio paties pobūdžio reikalavimams?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

²⁵ Savo pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį klausimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Direktyvos 80/987 3 ir 4 straipsniai turi būti aiškinami kaip draudžiantys nacionalinės teisės aktus, kurie leidžia neapmokėtus darbuotojų reikalavimus kvalifikuoti kaip „socialinio draudimo išmokas“, nes šių reikalavimų apmokėjimą užtikrina Fondas.

²⁶ Šiuo klausimu pirmiausia reikia priminti, kad Direktyvos 80/987 3 straipsnio 1 dalis įpareigoja valstybes nares imtis priemonių, būtinų užtikrinti, kad garantijų institucijos, laikydamosi 4 straipsnio reikalavimų, garantuotų darbdavio neapmokėtų reikalavimų,

kylančių dėl darbo sutarčių ar darbo santykių ir susijusių su darbo užmokesčiu už laikotarpį iki nustatytos datos, apmokėjimą (2003 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *Walcher*, C-201/01, Rink. p. I-8827, 31 punktas).

- 27 Antra, Direktyvos 80/987 socialinis tikslas – užtikrinti minimalią visų darbuotojų apsaugą Bendrijos lygiu jų darbdaviui tapus nemokiam, apmokant nepatenkintus reikalavimus, kylančius iš darbo sutarčių ar darbo santykių ir susijusių su darbo užmokesčiu už konkretų laikotarpį (minėto sprendimo *Barsotti ir kt.* 35 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).
- 28 Vis dėlto pagal Direktyvos 80/987 2 straipsnio 2 dalį būtent nacionalinė teisė turi patikslinti sąvoką „darbo užmokestis“ ir nustatyti jos turinį (2004 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Olaso Valero*, C-520/03, Rink. p. I-12065, 31 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).
- 29 Todėl nacionalinė teisė turi nustatyti ir reikalavimų, kokie nagrinėjami pagrindinėje byloje, teisinį pobūdį.
- 30 Šiuo klausimu reikia konstatuoti, kad Direktyvoje 80/987 nenurodomos reikalavimams taikytinos procesinės teisės ir senaties taisyklės darbdavio nemokumo atveju.
- 31 Todėl į pirmąjį klausimą reikia atsakyti taip, kad Direktyvos 80/987 3 ir 4 straipsniai nedraudžia nacionalinės teisės aktų, kurie nepatenkintus darbuotojų reikalavimus, apmokamus garantijų institucijos, leidžia kvalifikuoti kaip „socialinio draudimo išmokas“.

Dėl antrojo klausimo

- 32 Savo antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs tesimas iš esmės klausia, ar Direktyvos 80/987 4 ir 5 straipsnių taikymo tikslais pakanka, kad nacionalinės teisės aktai pirminį, su darbo užmokesčiu susijusį darbuotojo reikalavimą naudotų tik kaip palyginimo priemonę, ar vis dėlto šis reikalavimas, kaip ir bet kuris kitas su darbo santykiais susijęs reikalavimas, turi būti apsaugotas per Fondą.
- 33 Atsižvelgiant į pirmojo klausimo atsakymą reikia pažymėti, kad nacionalinė teisė taip pat turi nustatyti ir neapmokėtiems darbuotojų reikalavimams taikytiną teisinį reglamentavimą.
- 34 Iš to matyti, kad pirminis, su darbo užmokesčiu susijęs darbuotojo reikalavimas gali būti tik palyginimo priemonė, leidžianti nustatyti Fondo užtikrintinos išmokos dydį.
- 35 Todėl į antrąjį klausimą reikia atsakyti taip, kad Direktyva 80/987 nedraudžia nacionalinės teisės aktų, kuriuose pirminis, su darbo užmokesčiu susijęs darbuotojo reikalavimas naudojamas tik kaip palyginimo priemonė nustatant per Fondą užtikrintinos išmokos dydį.

Dėl trečiojo klausimo

- 36 Savo trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar darbuotojo prašymui, kad garantijų fondas patenkintų neapmokėtus

su darbo užmokesčiu susijusius reikalavimus, Direktyva 80/987 nedraudžia taikyti senaties, kuri yra mažiau palanki už taikomą tokio paties pobūdžio reikalavimams.

37 Direktyvoje 80/987 nėra jokios nuostatos, kuri reglamentuotų klausimą, ar valstybės narės gali darbuotojui numatyti senaties terminą pateikti prašymą, kad Fondas, laikydamasis šioje direktyvoje nustatytų reikalavimų, išmokėtų nemokaus darbdavio nesumokėtą darbo užmokestį.

38 Iš tikrųjų Direktyvos 80/987 4, 5 ir 10 straipsniuose, kurie leidžia valstybėms narėms ne tik nustatyti garantijų institucijos organizavimo, finansavimo ir veikimo taisykles, bet ir apriboti tam tikras darbuotojų apsaugos priemones, nenumatytas nei darbuotojų teisių, išplaukiančių iš šios direktyvos, ribojimas laiko atžvilgiu, nei valstybių narių teisės numatyti senaties terminą ribojimas (žr. 2003 m. rugsėjo 18 d. Sprendimo *Pflücke*, C-125/01, Rink. p. I-9375, 31 punktą).

39 Tokiomis aplinkybėmis valstybės narės savo nacionalinėje teisėje iš esmės gali laisvai numatyti nuostatas, nustatančias darbuotojui senaties terminą pateikti prašymą, kad laikantis Direktyvoje 80/987 numatytos tvarkos būtų apmokėti jo su darbo santykiais susiję nepatenkinti reikalavimai, tačiau šios nuostatos negali būti mažiau palankios už tas, kurios taikomos panašioms vidaus prašymams (lygiavertiškumo principas), ir negali būti taikomos taip, kad naudojimasis Bendrijos teisėje nustatytais teisėmis taptų praktiškai neįmanomas arba pernelyg sudėtingas (veiksmingumo principas) (žr. minėto sprendimo *Pflücke* 34 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

40 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad reikia patikrinti, ar darbuotojo reikalavimų Fondui kvalifikavimas kaip socialinio draudimo

išmokų, dėl ko nėra taikomos senaties termino sustabdymo taisyklės, numatytos reikalavimams į bankrutuojančios įmonės turtą, neprieštarauja lygiavertiškumo ir veiksmingumo principams.

41 Dėl lygiavertiškumo principo pirmiausia reikia pažymėti, kad Fondui pateiktas darbuotojo prašymas išmokėti nesumokėtą darbo užmokestį ir toks darbuotojo prašymas, pateiktas nemokiam darbdaviui, nėra panašus. Tai matyti iš Direktyvos 80/987 4 straipsnio, kuris suteikia valstybėms narėms teisę apriboti garantijų institucijų mokėjimo įsipareigojimus.

42 Todėl kitokio senaties termino nustatymas nepažeidžia lygiavertiškumo principo.

43 Dėl veiksmingumo principo Teisingumo Teismas yra pripažinęs, jog tai, kad teisinio saugumo, kuris apsaugo tiek mokesčių mokėtoją, tiek administratorių, sumetimais nustatomi protingi santykiniai naikinamieji terminai ieškiniui pareikšti, atitinka Bendrijos teisę (žr. 1998 m. lapkričio 17 d. Sprendimo *Aprile*, C-228/96, Rink. p. I-7141, 19 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką). Iš tiesų dėl tokių naikinamųjų terminų naudojimas Bendrijos teisėje nustatytais teisėmis netampa praktiškai neįmanomas arba pernelyg sudėtingas

44 Šiuo klausimu reikia priminti, jog dėl su darbo santykiais susijusių reikalavimų, kurie dėl savo pobūdžio yra labai svarbūs suinteresuotiesiems asmenims, apmokėjimo senaties terminas negali būti toks trumpas, kad minėti asmenys realiai nesugebėtų jo laikytis ir pasinaudoti konkrečiai jiems Direktyva 80/987 suteikiama apsauga (žr. minėto sprendimo *Pflücke* 37 punktą).

45 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad vienų metų santykinis naikinamasis terminas pareikšti ieškinį dėl žalos, atsiradusios dėl pavėluoto Direktyvos 80/987 perkėlimo į nacionalinę teisę, atlyginimo yra protingas (1997 m. liepos 10 d. Sprendimo *Palmisani*, C-261/95, Rink. p. I-4025, 29 punktą).

46 Vis dėlto iš 2001 m. liepos 11 d. Sprendimo *Marks & Spencer* (C-62/00, Rink. p. I-6325) 39 punkto taip pat išplaukia, kad siekiant, jog senaties terminas atliktų savo, kaip teisinio saugumo garanto, funkciją, jis turi būti nustatytas iš anksto. Situacija, kuriai būdingas didelis teisinis neapibrėžtumas, gali pažeisti veiksmingumo principą, nes atlyginti žalą, kurią privatus asmenys patyrė dėl valstybės narės padaryto Bendrijos teisės pažeidimo, praktiškai gali tapti pernelyg sunku, jeigu negalima pakankamai užtikrintai nustatyti taikytino senaties termino (2009 m. kovo 24 d. Sprendimo *Danske Slagterier*, C-445/06, Rink. p. I-2119, 33 punktą ir jame nurodyta teismo praktika).

47 Pirmiausia reikia pažymėti, kad pagrindinėje byloje, kaip nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, Įstatyminis dekretas Nr. 80/92 nustato vienų metų ieškinio senaties terminą, tačiau nenurodo *dies a quo*.

48 Antra, šis teismas pažymi, kad *Corte suprema di cassazione* iš pradžių Fondo mokamas išmokas kvalifikavo kaip darbo užmokestį, t. y. šias išmokas prilygino darbdavio mokamam darbo užmokesčiui, ir dėl to minėtoms išmokoms pritaikyti senaties terminai bei jų sustabdymo taisyklės, numatyti kolektyvinio bankroto procedūros atveju. Vėliau šis aukščiausias teismas nusprendė, kad Fondo įsipareigojimas yra mokėti socialinio draudimo išmokas, nepriklausančias nuo darbdavio su darbo užmokesčiu susijusių įsipareigojimų, todėl minėtos senaties termino sustabdymo taisyklės netaikomos.

49 Šie du teiginiai gali sukurti teisinį netikrumą, galintį pažeisti veiksmingumo principą, jei po tyrimo, kurį turi atlikti nacionalinis teismas, paaiškėtų, kad šis teisinis netikrumas gali paaiškinti vėlyvą R. Visciano ieškinio pateikimą.

50 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į trečiąjį klausimą reikia atsakyti taip: Direktyva 80/987 nedraudžia taikyti vienu metų senaties termino darbuotojo prašymui, kad garantijų fondas patenkintų neapmokėtus su darbo užmokesčiu susijusius reikalavimus (lygiavertiškumo principas). Vis dėlto nacionalinis teismas turi patikrinti, ar jo taikymas nėra toks, kad naudojimasis Bendrijos teisėje nustatytomis teisėmis yra praktiškai neįmanomas arba pernelyg sudėtingas (veiksmingumo principas).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

51 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

1. 1980 m. spalio 20 d. Tarybos Direktyvos 80/987/EEB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su darbuotojų apsauga jų darbdaviui tapus nemokiam, suderinimo 3 ir 4 straipsniai nedraudžia nacionalinės teisės aktų, kurie neapmokėtus darbuotojų reikalavimus, išmokamus garantijų institucijos, leidžia kvalifikuoti kaip „socialinio draudimo išmokas“.

2. **Direktyva 80/987 nedraudžia nacionalinės teisės aktų, kuriuose pirminis, su darbo užmokesčiu susijęs darbuotojo reikalavimas naudojamas tik kaip palyginimo priemonė nustatant per garantijų fondą užtikrintinos išmokos dydį.**
3. **Direktyva 80/987 nedraudžia taikyti vienu metų senaties termino darbuotojo prašymui, kad garantijų fondas patenkintų neapmokėtus su darbo užmokesčiu susijusius reikalavimus (lygiavertiškumo principas). Vis dėlto nacionalinis teismas turi patikrinti, ar jo taikymas nėra toks, kad naudojimasis Bendrijos teisėje nustatytais teisėmis yra praktiškai neįmanomas arba pernelyg sudėtingas (veiksmingumo principas).**

Parašai.